

**หลงไฟ : การวิเคราะห์ตัวละครโดยใช้ทฤษฎีลำดับขั้น
แรงจูงใจ ของ อับราฮัม มาสโลว์**

**Lhong Fai : A Character Analysis using Abraham
Maslow's Hierarchical Theory of Motivation**

จิราวดี บุญปวง¹ ปาริฉัตร จันทัพ² และ ขวัญชนก นัยจรณ์^{3*}

Jiravadee Bunpong¹, Parichat Chanthub² and Khwanchanok Naijarun^{3*}

Received: 19 August 2018 Revised: 16 September 2018 Accepted: 24 September 2018

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครในนวนิยาย เรื่อง หลงไฟ จำนวน 6 ตัวละคร ตามทฤษฎีลำดับขั้นแรงจูงใจ ของ อับราฮัม มาสโลว์ ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และอธิบายผลการวิจัยโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่าตัวละครทั้ง 6 ตัว คือ ก้านแก้ว ซาลา กุญชร โชน อาวุธและเชียว มีความต้องการขั้นที่ 1 ความต้องการทางสรีรวิทยา คือ ความต้องการปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ส่วนขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย มีเฉพาะโชน ก้านแก้ว ซาลา กุญชรและอาวุธ เนื่องจากความมั่นคงปลอดภัยเป็นแรงจูงใจพื้นฐานของการดำรงชีวิต ขั้นที่ 3 ความต้องการเป็นเจ้าของ ความต้องการที่จะได้รับการรักและรักผู้อื่น มีเฉพาะโชน ก้านแก้ว ซาลา อาวุธและกุญชร เนื่องจากตัวละครใช้ความรักเป็นเครื่องมือเพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตใจ ขั้นที่ 4 ความต้องการมีศักดิ์ศรีจากตนเองและผู้อื่น พบตัวละครที่มีความต้องการในระดับขั้นนี้ คือ ก้านแก้ว ซาลา กุญชร และอาวุธ และขั้นที่ 5 ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ มีเพียงซาลาและกุญชรเท่านั้นที่มีความต้องการถึงระดับขั้นนี้ อย่างไรก็ตามความต้องการของตัวละครที่แสดงออกล้วนเป็นไปตามลำดับขั้น และเมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองก็จะเลื่อนไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น แต่เมื่อเผชิญกับความผิดหวังระดับขั้นความต้องการก็ลดลงมา จากผลการวิจัยนอกจากจะแสดงให้เห็น

¹ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก 65000

¹ Faculty of Humanities and Social Science, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok province 65000

*Correspond author e – mail: nkhwanchanok@hotmail.com

สัญชาตญาณในการเอาตัวรอดและการตอบสนองของความต้องการของมนุษย์ผ่านพฤติกรรมของตัวละครแล้ว ยังทำให้เกิดความเข้าใจในการแสดงพฤติกรรมต่างของมนุษย์ด้วย

คำสำคัญ: หลงไฟ ทฤษฎีลำดับขั้นแรงจูงใจ อับราฮัม มาสโลว์

Abstract

This research aimed to analyze the behavior of the protagonists in Lhong Fai novel, according to the motivational theory of Abraham Maslow's hierarchy. The data was collected by using qualitative research methodology and the results were presented by using descriptive analysis. The findings found that six major characters are Kankeaw, Chara, Chon, Kunchom, Awut and Kiew. There was in the following a hierarchy of requirements. Step 1 Physiological needs, they were to live a life to survive. Step 2 Safety needs, there were only Chon, Kankeaw, Chara, Kunchom, and Awut. Step 3 Belongingness and love needs, there were only Chon, Kankeaw, Chara, Awut and Kunchom because they used their love as tools to meet their needs. In Step 4, Esteem needs from oneself and other and step 5 Self actualized needs, It was a hierarchy of needs according to the driving force of each person. It could be seen that the needs of the characters were expressed in the order. It was found that the demand went to a higher level. The characters met with disappointment when their demands were down. According to the results, they showed the instinct to survive and respond to human needs through the behavior of the characters. It also gave an insight into the behavior of human beings.

Keywords: Lhong Fai, Hierarchical Theory of Motivation, Abraham Maslow

บทนำ

หลงไฟ เป็นนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน ไม่ปรากฏว่ามี การตีพิมพ์เป็นครั้งแรกใน พ.ศ.ใด แต่จากคำนำระบุว่า “อายุของหลงไฟนับตั้งแต่ พ.ศ.2527 จนถึง พ.ศ.2554 รวมทั้งสิ้น 27 ปี” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: คำนำ) จึงสันนิษฐานว่ามี การตีพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ.2527 รวมจำนวนการตีพิมพ์ทั้งหมด 4 ครั้งในรอบ 34 ปี (พ.ศ.2527 – 2561) บทประพันธ์เรื่องนี้ได้ดัดแปลงเป็นบทภาพยนตร์ ในปีพ.ศ.2533 ออกอากาศเป็นบทโทรทัศน์ ในปี พ.ศ.2544 และล่าสุดในปี พ.ศ.2560 โดยธัญลักษณ์ จุลพงษ์ และนนพสิทธิ์ กังเจริญ ในการดัดแปลงเป็น

บทโทรทัศน์ครั้งล่าสุดนี้ได้รับรางวัลนักแสดงยอดเยี่ยม อาจจะช่วยความโดดเด่นของตัวละครที่ถูกครอบงำด้วยอำนาจของวัตถุนิยม ความทะเยอทะยานที่จะยกระดับชีวิตให้ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิตโดยเลือกทำผิดศีลธรรม เชื้อมันในความคิดที่ผิดของตนเอง จนสุดท้ายสิ่งที่ต้องการก็ไม่ประสบความสำเร็จดังที่หวัง

นวนิยายเรื่อง หลงไฟ จึงเป็นวรรณกรรมที่มีความโดดเด่นในเรื่องของตัวละคร โดยเฉพาะก้านแก้วที่มีความต้องการ ความทะเยอทะยานที่จะทำให้ชีวิตของตนดีขึ้น ดังที่สมปราชญ์ วุฒิจันทร์ (2549: 236) กล่าวว่า แม้ก้านแก้วจะมีชีวิตที่ตกต่ำจากความทะเยอทะยานที่ถูกครอบงำด้วยรสนพุงเพื่อ แต่ก้านแก้วก็เป็นตัวละครที่สามารถถ่ายทอดความเห็นใจจากการต่อสู้กับชะตากรรมที่เธอมีส่วนสร้างขึ้น ทั้งนี้เพราะความต้องการในการยกระดับชีวิตอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ดังนั้นตัวละครจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินเรื่อง เพราะเนื้อหาในนวนิยายเป็นการถ่ายทอดการกระทำของตัวละครในด้านพฤติกรรม ค่านิยม สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของคนในสังคมยุคนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

อับรฮัม มาสโลว์ (อ้างถึงใน ยิวตี เมืองโนราช, 2558: 32) กล่าวถึง ความต้องการของมนุษย์ว่า มนุษย์ถูกกระตุ้นจากความปรารถนาที่จะตอบสนองความต้องการเฉพาะอย่าง บุคคลย่อมมีความต้องการไม่สิ้นสุด ความต้องการใดตอบสนองแล้ว ความต้องการอื่นก็เกิดขึ้น ความต้องการของบุคคลจะเรียงเป็นลำดับขั้นตอน มนุษย์เกิดมาพอดี และพร้อมที่จะทำสิ่งดี ถ้าความต้องการพื้นฐานได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอและมนุษย์สามารถควบคุมความพฤติกรรมของตนเอง และเลือกทางชีวิตของตัวเองได้ โดยอับรฮัม มาสโลว์ แบ่งความต้องการของมนุษย์เป็น 5 ชั้น คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย คือ ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ตลอดจนความต้องการทางเพศ เป็นความต้องการที่ต้องได้รับการตอบสนองเพื่อการมีชีวิตรอดของมนุษย์ ความต้องการความปลอดภัย เป็นความต้องการที่จะเป็นอิสระและปกป้องตนเองจากการคุกคามหรือสิ่งที่ก่อให้เกิดอันตรายทั้งต่อร่างกายและจิตใจในทุกด้าน เช่น ความมั่นคงในชีวิต ความปลอดภัยในทรัพย์สิน ความต้องการความรัก และความเป็นเจ้าของ เป็นความต้องการที่พัฒนาขึ้นจากความปลอดภัย ความต้องการในขั้นนี้ จะรวมถึงความรัก ความอบอุ่น ความเป็นเจ้าของ การมีเพื่อน คนรัก ความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับและได้รับความยกย่อง คือ เป็นความต้องการที่รวมทั้งความต้องการนับถือตนเอง เช่น การเคารพตนเอง ความเป็นตัวของตัวเอง และความยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น เช่น การเป็นที่จดจำของคนทั่วไป และความต้องการที่จะเข้าใจตนเอง คือ เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากความต้องการเพียงพอแล้ว มนุษย์จะมีความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่

ตนเองเป็นอยู่ เข้าใจถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด อย่างตรงไปตรงมาโดยไม่มี การปกป้อง พร้อมที่จะเปิดเผยตนเอง

จะเห็นได้ว่าตัวละครจากเรื่องหลงไฟมีบทบาทสำคัญที่ทำให้เนื้อเรื่องดูสมจริง และสามารถสะท้อนพฤติกรรมและค่านิยมของวัยรุ่นในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่านวนิยาย เรื่องนี้จะประพันธ์ขึ้นในปี 2527 หรือประมาณ 34 ปีล่วงมาแล้วก็ตาม จากเรื่องตัวละครแสดง พฤติกรรมตามต้องการของตนเองโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ศีลธรรมหรือความดีงาม ทั้งนี้เพราะความทะเยอทะยาน รวมถึงการดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดด้วย พฤติกรรมของตัวละคร จึงอาจเป็นไปตามทฤษฎีทางจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องหลงไฟตามทฤษฎีลำดับขั้นแรงจูงใจ ของ อับราฮัม มาสโลว์ เพื่อให้เห็นความต้องการและพฤติกรรมของมนุษย์ในลักษณะต่าง ๆ อันจะนำไปสู่ความ เข้าใจการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์และการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครในบทประพันธ์หลงไฟ ของกฤษณา อโศกสิน ตามทฤษฎีลำดับขั้นแรงจูงใจ ของ อับราฮัม มาสโลว์

กรอบแนวคิด

งานวิจัยฉบับนี้ใช้ทฤษฎีจิตวิทยาลำดับขั้นแรงจูงใจ ของ อับราฮัม มาสโลว์ (Maslow's Hierarchical Theory of Motivation) ที่อ้างถึงใน ศรีเรือน แก้วกังวาน (2561 : 120 – 121) ซึ่งประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางสรีรวิทยา คือ ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ต้องการ อาหาร น้ำ อากาศ ตลอดจนความต้องการทางเพศ เป็นความต้องการที่ต้องได้รับการตอบสนองเพื่อการมีชีวิตรอดของมนุษย์

ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย คือ เป็นความต้องการที่จะเป็นอิสระและปกป้องตนเองจากการคุกคามหรือสิ่งทีก่อให้เกิดอันตรายทั้งต่อร่างกายและจิตใจในทุกด้าน เช่น ความมั่นคงในชีวิต ความปลอดภัยในทรัพย์สิน

ขั้นที่ 3 ความต้องการเป็นเจ้าของ ความต้องการที่จะได้รับรักและรักผู้อื่น คือ เป็นความต้องการที่พัฒนาขึ้นจากความปลอดภัย ความต้องการในขั้นนี้จะรวมถึง ความรัก ความอบอุ่น ความเป็นเจ้าของ การมีเพื่อน คนรัก

ขั้นที่ 4 ความต้องการมีศักดิ์ศรีจากตนเองและผู้อื่น คือ เป็นความต้องการที่รวมทั้งความต้องการนับถือตนเอง เช่น การเคารพตนเอง ความเป็นตัวของตัวเอง และความยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น

ขั้นที่ 5 ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ คือ เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากความต้องการเพียงพอแล้ว มนุษย์จะมีความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่ตนเองเป็นอยู่ เข้าใจถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด อย่างตรงไปตรงมาโดยไม่มีการปกป้อง พร้อมทั้งจะเปิดเผยตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ดำเนินการโดยเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายเรื่อง หลงไฟ และทฤษฎีลำดับขั้นแรงงูใจ ของ อับราฮัม มาสโลว์ จำแนกข้อมูลโดยคัดเลือกเนื้อหาของนวนิยายเรื่อง หลงไฟ ที่ปรากฏให้เห็นพฤติกรรมของตัวละคร จำนวน 6 ตัว ได้แก่ ก้านแก้ว ซาลา กุญชร โชน อาวุธ และเซียว วิเคราะห์พฤติกรรมและแรงงูใจให้เกิดความต้องการต่าง ๆ ตามกรอบการวิจัย นำข้อมูลที่ได้มาสรุปและอภิปรายผลการวิจัยเป็นข้อสังเกตในด้านการแสดงพฤติกรรมของตัวละครมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีลำดับขั้นของแรงงูใจ (Maslow's Hierarchical Theory of Motivation)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์แรงงูใจในการแสดงพฤติกรรมความต้องการของตัวละคร เรื่อง หลงไฟ จำนวน 6 ตัวละคร พบว่าตัวละครมีแรงงูใจในการแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ของตนเอง ดังนี้

1. ก้านแก้ว

ก้านแก้วเกิดในครอบครัวที่ยากจน เธอเป็นคนสวย เก่ง จนสามารถสอบเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและเรียนจบภายใน 3 ปีครึ่ง ความยากจนที่เธอต้องพบเจอตั้งแต่เด็กเป็นปมด้อยที่ทำให้เธอพยายามลบล้าง “ก้านแก้วนี่... นึกถึงครอบครัวดั้งเดิมแล้ว ก็มีแต่ความเหนื่อยหน่าย ไม่มีสิ่งที่จะทำให้ภาคภูมิใจเลย” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 143) เธอคิดเสมอว่าเธอจะต้องเป็นคนมีระดับ และคิดว่าเงินเท่านั้นที่จะช่วยลบปมด้อยเหล่านี้ แต่การหาเงินด้วยวิธีปกติ คือ การทำงาน จะต้องใช้เวลานานกว่าเธอจะมีทุกอย่างตามที่ต้องการ เธอจึงหาอาชีพเสริม คือ ขายบริการ เพื่อแลกกับเงินจำนวนมาก สำหรับตอบสนองความ

ต้องการของเธอ เมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของก้านแก้วตามลำดับขั้นแรงจูงใจ พบว่า ก้านแก้วมีลำดับขั้น จำนวน 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางสรีรวิทยา คือ ก้านแก้วพยายามตั้งใจเรียนเพราะหวังว่าการเรียนจะช่วยลบปมด้วยความยากจนของเธอได้ ดังตอนที่ก้านแก้วมองซาลาที่ต้องไปเรียนหนังสือในปีสุดท้ายเพื่อจะได้ปริญญา และนึกไปถึงตนเองว่าสมัยหนึ่ง “หล่อนเองก็เคยหา เอามันมาจนได้ไว้ในกำมือ เพียงแต่ไม่ได้คิดแม่แต่จะใส่กรอบ หล่อนเรียนเก่งกว่าซาลาด้วยซ้ำ เพราะเข้ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้ และจบภายในสามปีครึ่ง” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 30) แต่การทำงานที่ได้เงินเดือนเพียงสองสามพันไม่เพียงพอต่อความต้องการของก้านแก้ว เธอจึงเลือกหาเงินโดยการขายบริการ ดังที่ก้านแก้วคิดว่า “ถ้าราคาของมหาวิทยาลัยมีเพียงแค่นั้น หล่อนก็ยอมรับไม่ได้ ก็เพราะหล่อนยอมรับวิถีทางของกระดาดแผ่นดินเดียวกันไม่ได้นะซี จึงต้องปายโหมหน้ามาเดินบนถนนสายนี้” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 26) ก้านแก้วต้องการเงินเพื่อเช่าหรือซื้อที่อยู่อาศัยใหม่ เพราะแพลตที่ก้านแก้วอาศัยอยู่กับป้าคับแคบ อีกทั้งป้าก็ต้องเลี้ยงดูลูกของป้าและบางครั้ง ก้านแก้วยังต้องต่อสู้กับลุงที่พยายามจะเข้ามาลวนลาม ก้านแก้วจึงมีชีวิตไม่สมบูรณนัก ดังที่ “ป้าหล่อนก็เชื่อว่าจะมีมั่งมี แต่เพราะอาศัยค้าขาย มีแผงขายของเล็ก ๆ อะไรขาดเหลือก้านแก้วก็พอได้พึ่งบ้างไม่มากมาย เพราะป้าก็ต้องเลี้ยงลูกตนเองเช่นกัน” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 44) จากภูมิหลังที่ขาดแคลนจึงทำให้ก้านแก้วทำทุกวิถีทางที่จะตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตัวเอง ก้านแก้วต้องการเงินซื้ออาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย แต่ความต้องการของก้านแก้วไม่ได้หยุดแค่เพียงมีอาหาร เสื้อผ้าหรือที่อยู่อาศัยเท่านั้น ก้านแก้วยังคงต้องการสิ่งที่ดีขึ้นกว่าเดิม และเงินคือที่เธอปรารถนา เพราะเงินจะช่วยให้เธอได้ทุกอย่าง นำไปสู่ความต้องการในขั้นที่ 2

ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ก้านแก้วรู้สึกไม่ปลอดภัยเมื่ออยู่บ้านของป้าเสงี่ยมที่ฮึดอัด คับแคบ เธอจึงทำทุกวิถีทางเพื่อให้มีบ้านหรือที่อยู่อาศัยที่หรูหรา ปลอดภัย และมีรถคันหรูเพื่อความสะดวกสบาย ดังข้อความว่า “ผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งต้องกะเกณฑ์ให้ตนเองมีสิ่งต่าง ๆ หลากหลาย เริ่มจากที่พักอาศัยค่อนข้างดี เสื้อผ้าสวย เงินก้อนจำนวนหนึ่งในธนาคาร หรือมีฉะนั้นก็สามารถจะผ่อนรถ ผ่อนบ้าน เลี้ยงพ่อแม่ น้อง หลานด้วย ถ้ามี” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 30) เมื่อเรียนจบก้านแก้วทำงานในบริษัทแห่งหนึ่ง เธอเลือกนั่งแท็กซี่ไปทำงานเพราะสะดวกสบายมากกว่ารถเมล์ แต่การนั่งแท็กซี่ก็ทำให้เธอหมดเงินกับค่าเดินทางไปจำนวนมาก ดังความคิดที่ว่า “เฉพาะค่าแท็กซี่ก็หมดไปครึ่งเดือนแล้ว จะมัวโหนรถเมล์อยู่ได้ยังไง กว่าจะตื่น กว่าจะแต่งตัว กว่ารถจะมาจอด รถซึ่งคนแน่นเหมือนอาหารกระป๋อง”

(กฤษณา อโศกสิน, 2554: 32) การมีเงินมาก ๆ จึงเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความมั่นคงปลอดภัยของเธอ เธอคิดจะใช้ความรวยของเธอเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับตัวเอง คือเธอพยายามหว่านเสน่ห์ใส่โซน นาคา เพราะครอบครัวของโซนมีฐานะร่ำรวย ดังที่ ก้านแก้วคิดว่า “โซน นาคา...อย่างน้อย ๆ ชื่อเสียงสกุลวงศ์ของเขาย่อมเป็นที่ยึดให้หล่อนลืมตาอ้าปากยกระดับตัวเองขึ้นมาได้...ก้าวขึ้นบันไดอีกหลายขั้น” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 262) จะเห็นว่าถึงแม้ก้านแก้วจะมีเงินที่มาจากอาชีพขายบริการ ซึ่งมากพอสำหรับให้เธอเช่าห้องพักที่มีความโอ้อ่า สะดวกสบายได้ รวมถึงซื้อเสื้อผ้าสวย ๆ ราคาแพง นั่งรถแท็กซี่โดยไม่ต้องขึ้นไปเบียดเสียดกับคนบนรถเมล์ได้แล้ว แต่ก้านแก้วยังคงมีความต้องการยกระดับชีวิตของตัวเอง โดยเธอต้องการความรัก และการได้รักผู้อื่นด้วย นำไปสู่ความต้องการในขั้นที่ 3

ขั้นที่ 3 ความต้องการเป็นเจ้าของ ความต้องการที่จะได้รับรักและรักผู้อื่น เมื่อก้านแก้วพบโซน ชายหนุ่มผู้มีฐานะและหน้าตาดี ก้านแก้วจึงเกิดความรู้สึกอยากเป็นเจ้าของ และโซนเองก็หลงใหลในรูปโฉมของก้านแก้วเช่นกัน ถึงแม้ว่า ตอนแรกก้านแก้วจะชอบเพียงเปลือกของโซน ดังที่ “การก้าวขึ้นบันไดที่สูงกว่าราบเรียบกว่าเส้นทางเก่า ๆ ที่แสนจะตกต่ำขรุขระ...บันไดที่สูงและราบเรียบคือผู้ชายสักคน ที่พร้อมจะจุดหล่อนขึ้นไปยืนอยู่บนนั้น...กับเขาหล่อนคิดเสมอว่าวันใดที่หล่อนมีโอกาสได้ขึ้นไปยืนบนที่สูง วันนั้น หล่อนจะชำระล้างคราบสกปรกเก่า ๆ ให้หมดสิ้นหมองมัว” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 254) แต่เมื่อก้านแก้วมาอยู่กับโซน เธอก็เริ่มโยยหาความรักที่แท้จริง ดังที่ “เงิน...แม้จะอยากได้เท่าใด...อ้อมแขนอุ่น ๆ ของผู้ชายสักคนก็เป็นสิ่งที่หล่อนอยากได้เช่นกัน” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 282) นอกจากก้านแก้วจะมีความรักแบบหนุ่มสาวแล้ว เธอยังรักชالا เพื่อนสนิทที่พบกันสมัยที่เธออยู่แพลตฟอร์มรายได้น้อยของป่าแสงี่ยม ความรักของก้านแก้วที่มีให้ชالاเป็นความรักและความห่วงใยที่เพื่อนมีให้กันดังตอนที่ชาลามาหาที่ก้านแก้วที่ห้องพัก และได้พบกับเชียว เชียวพลอกให้ชаланั่งรถไปด้วยกัน เพราะหวังจะพลอกให้ชالاชายตัว ก้านแก้วยอมเสี่ยงชีวิตช่วยเหลือชالا ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าหากก้านแก้วช่วยเหลือชالا เชียวจะทำร้ายเธออย่างหนักก็ตาม ดังข้อความว่า “จะยังไปก็ตาม แกแต่ต้องเพื่อนฉันไม่ได้! ... “อีสัตว์” มันตะคอก “นั่นมึงหาเรื่องอะไร จะเอายังงั...อีนี้” เขาชะลอรถจอดลงทันที เปิดประตูด้านหลังกระชากก้านแก้วลงมาอย่างไม่เกรงกลัวใคร (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 430) แม้ลมหายใจสุดท้าย ชالاก็ยังเป็นคนที่ก้านแก้วคิดถึงเสมอ “ก้านแก้วได้คิดขึ้นในวินาทีสุดท้ายแห่งวิกฤตอันจวนเจจ ...ชالا...กรุงเทพฯ...เมืองไทย...โอยช่วยด้วย (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 482) เมื่อก้านแก้วได้รับความรักจากโซน แต่แม่ของโซนไม่ยอมรับจนถึงขั้นไม่ให้เงินโซน เมื่อโซนไม่มีเงิน ก้านแก้วก็ต้องหาเงินเพื่อเลี้ยงตัวเองและ

โซนด้วย ความต้องการของเธอจึงกลับไปอยู่ในขั้นที่ 1 คือ ต้องการความอยู่รอด เธอจึงต้องกลับไปขายบริการอีกครั้งเพื่อหาเงิน เพราะเงินคือตัวแปรสำคัญที่จะทำให้เธออยู่รอดได้ และเมื่อก้านแก้วไม่มีเงินมากมายให้โซน เขาก็ตัดขาดความสัมพันธ์กับเธอ ก้านแก้วจึงต้องแสวงหาความรักต่อไป

ขั้นที่ 4 ความต้องการมีศักดิ์ศรีจากตนเองและผู้อื่น คือ ก้านแก้วพยายามแทรกตัวเข้าไปคบหากับคนที่อยู่ในสังคมระดับสูงเพื่อให้คนอื่นมองว่าเธอเป็นผู้ดีไปด้วย ดังที่ก้านแก้วพบกับเมทนีซึ่งเป็นเพื่อนของซาลา เมทนีเป็นคนมีฐานะดีและเพื่อน ๆ ของเมทนีก็เป็นคนมีระดับในสังคม “ก้านแก้วสບฮารมณอย่างยิ่งที่มีโอกาสเข้ามาคบหากับคนระดับนี้...โดยไม่มีผู้ใดล่วงรู้ภูมิหลังของหล่อน” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 120) บางครั้งเธอปรับเปลี่ยนตัวเองจนไม่เป็นเป็นตัวของตัวเองเพื่อให้เกิดการยอมรับจากคนรอบข้าง ส่วนในเรื่องความยกย่องในตนเอง ก้านแก้วมีความมั่นใจว่าตนเองเก่งเพราะเรียนจบมหาวิทยาลัย เธอคิดเสมอว่าเธอไม่ใช่โสเภณีเพราะเธอมีความรู้ เช่น ตอนที่ก้านแก้วย้ายที่อยู่มาอยู่พลตที่เดียวกับอรพินท์ เธอคิดเสมอว่าเธอกับอรพินท์แม้จะทำอาชีพเดียวกันแต่เธอมีเกรตติกว่า ดังที่ “หล่อนถือว่า ตัวเองเป็นของดีมีระดับ...ก้านแก้วไม่อยากจะเหยียดออกมาตรง ๆ ว่า เธอกับฉันมันคนละเกรดกันนะขอให้อู๋” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 101) จะเห็นว่าก้านแก้วพยายามแสวงหาเกียรติยศให้กับตนเอง อีกทั้งยังต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นด้วย แต่ความต้องการในขั้นนี้ของเธอไม่ได้รับการตอบสนอง เนื่องจากเกียรติยศหรือศักดิ์ศรีที่เธอคิดว่าเธอมีนั้นเป็นเพียงกลไกการป้องกันตัว ซึ่งเป็นสิ่งที่เธอสร้างขึ้นอย่างฉาบฉวยและจอมปลอม ไม่ได้มาจากการยอมรับนับถืออย่างแท้จริง

ส่วนในความต้องการขั้นที่ 5 นั้น ไม่ปรากฏพฤติกรรมของก้านแก้วที่ตอบสนองในขั้นนี้ เนื่องจากก้านแก้วเป็น ตัวละครที่มีความทะเยอทะยาน ต้องการแค่เพียงความสะดวกสบายต่าง ๆ ในชีวิต เพื่อเติมเต็มในส่วนที่เธอขาด เช่น เธอเกิดในครอบครัวที่ยากจน เธอจึงอยากร่ำรวย บ้านป่าที่เธอมาขออาศัยอยู่ด้วยตั้งอยู่ในสลัม เธอจึงอยากได้บ้านสวย ๆ ที่มีน้ดงและปลอดภัย แต่เธอตอบสนองความต้องการของตัวเองด้วยการเลือกหาเงินพิเศษด้วยการขายบริการ ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของก้านแก้ว ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ มาสโลว์จึงพบว่าก้านแก้วมีพฤติกรรมตามลำดับขั้นดังกล่าวถึงแค่ขั้นที่ 4 เพราะขั้นที่ 5 นั้นเป็นขั้นของความเข้าใจตนเอง แต่ก้านแก้วไม่มีความเข้าใจตนเองที่จะนำไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และไม่สามารถยอมรับสภาพของตัวเองได้

2. ซาลา

ซาลาอาศัยอยู่กับแม่และน้องในแฟลตของผู้มีรายได้น้อย ซาลารู้จักกับก้านแก้วในสมัยที่ก้านแก้วมาอาศัยอยู่กับป้าเส็งยม ซาลาเรียนจบและได้มาทำงานอยู่ในโรงแรมแห่งหนึ่ง เธอมีความพอใจกับเงินเดือน อาชีพ และที่อยู่อาศัยของเธอ ครั้งหนึ่งซาลาได้รักกับตุรงค์โดยที่เธอไม่รู้เลยว่าตุรงค์มีคู่หมายอยู่แล้ว แต่เมื่อซาลารู้ว่าตุรงค์มีคู่หมายแล้ว และตุรงค์หลอกเธอ เธอก็ตัดความสัมพันธ์กับตุรงค์ทันที เมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของซาลาตามลำดับขั้นแรงจูงใจพบว่าซาลามีลำดับขั้นความต้องการ จำนวน 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางสรีรวิทยา คือ ซาลาอาศัยอยู่กับแม่และน้องในแฟลตของผู้มีรายได้น้อย เธอก็พอใจกับการอยู่ที่แฟลตแห่งนี้ “ห้องเช่ามีห้องนอนห้องเดียว ห้องกลางหนึ่งห้องกับห้องครัว ห้องน้ำที่เป็นส่วนเล็ก ๆ ด้านหลังมีระเบียงน้อยสำหรับตากผ้า ... ข้าวของเครื่องใช้ไม่เคยเพิ่มขึ้น ทุกหนทุกแห่งมีเท่าที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน หล่อนสวมกางเกงเก่า ๆ ซาลัน ซึ่งครั้งหนึ่งเคยยาว แล้วพอมันเก่าได้ที่หล่อนก็เอากรรไกรตัดขาออกแปลงเป็นกางเกงอยู่กับบ้าน” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 120) และ “ซาลายังคงยึดเงินสำหรับหล่อนไม่เหมือนเงินสำหรับก้านแก้ว เงินสำหรับหล่อนนั้น แต่เพียงพอเลี้ยงน้องคนหนึ่งและมารดาอีกคนหนึ่งก็พอแล้ว หล่อนโหนรถประจำทางได้ ซื่อเสื่อผ้าถูก ๆ ให้มารดาตัดเย็บ หรือมิฉะนั้นก็เสื่อผ้าสำเร็จรูปแบกะดินที่มองดูดีนิดหน่อยสวมใส่ กระเป๋าถือรองเท้าเดี๋ยวนี้อ ถ้ารู้จักเลือกก็อาจได้หนังแท้ราคาอย่ามเยา สวมสบาย ใช้ทนทาน โดยไม่จำเป็นต้องของมีเยื่อ แล้วต้องซื้อชื่อยี่ห้อด้วยธนบัตรสีม่วงหลายใบ (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 24) จะเห็นว่าซาลามีปัจจัยในการดำรงชีวิตที่ตอบสนองอย่างเพียงพอสำหรับเธอ เมื่อความต้องการทางสรีรวิทยาได้รับการตอบสนอง ซาลาจึงต้องการความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัว

ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย คือ ซาลาต้องการทำงาน เธอมองหางานที่ดีและมั่นคงเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต ดังนั้นเมื่อเธอเรียนจบ เธอจึงพยายามหางานดี ๆ เพื่อทำให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น มีเงินพอที่จะส่งน้องเรียนตามที่คาดหวัง เช่น ซาลามีความตั้งใจและมุ่งมั่น จนเรียนจบการศึกษาก็ได้บรรจุทำงานในตำแหน่งพนักงานบัญชีเลขที่ทันที ทำให้ซาลารู้สึกปลอดภัยเพราะเธอเริ่มมีความมั่นคงในการทำงาน เธอเชื่อว่าหากเธอมีงานทำชีวิตของครอบครัวก็จะดีขึ้น เธอและครอบครัวจะไม่ลำบาก ดังที่ “ซาลารู้สึกว่ามีเสียงแรงที่หล่อนได้ปากบั่นฟันฝาคความลำบากมาก ๆ มาจนถึงวันนี้...ในที่สุด หล่อนก็สำเร็จการศึกษา และได้บรรจุในตำแหน่งพนักงานบัญชีประจำฝ่าย

การเงินของโรงแรม” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 168) เมื่อซาลาเรียนจบและได้งานทำ จึงทำให้แม่ของเธอรู้สึกภาคภูมิใจ ดังที่ “เมื่อ ลูกสาวได้งานทันที เป็นงานที่เลื่อนขั้นทั้งเงินเดือนและสภาพความเป็นอยู่ ต่อแต่นั้นไปครอบครัวของนางไม่ยากจนเหลือเกินอีกแล้ว เพราะซาลาจะได้เงินเดือนสี่พันบาทรวมค่าบริการอีกเดือนละประมาณสองพันกว่า เงินเดือนหกพันกว่าบาท บวกค่าชักรีดที่นางรับจ้างอยู่ก็นับว่าเพียงพอที่จะใช้ชีวิตโดยไม่เดือดร้อน” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 169) จากตัวอย่างจะเห็นว่าความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของซาลาได้รับการตอบสนอง เพราะเธอสามารถเรียนจบ ทำงาน และดูแลครอบครัวได้ ทำให้เธอรู้สึกสบายใจและปลอดภัยมากขึ้น

ขั้นที่ 3 ความต้องการเป็นเจ้าของ ความต้องการที่จะได้รับรักและรักผู้อื่น คือ ซาลาหลงรักดุรงค์ อลิน เพื่อนร่วมงานของเธอ จากความสนิทใกล้ชิดจนกลายเป็นความรัก และต้องการความรักตอบ ดังที่ ซาลาก็ได้แต่รอคอยว่า เมื่อไหร่เขาจึงจะขอความรัก ดังนั้นทุกวันนี้แม้หัวใจทั้งดวงจะอึดเหมือนแชน้ำเชื่อม คอยเก็บเอาถ้อยคำทุกประโยคที่เขา “หยอด” ไว้ทุกวันมาขบคิดตีความ...ล้วนแล้วเป็นความซึ่งมีแต่จะหลอเลี้ยวอารมณ์ให้แตกดอกออกซ่อเป็นสีสนั (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 333) แต่เมื่อซาลารู้ว่าดุรงค์มีคู่หมายอยู่แล้ว คือ พิลาศล้ำ และดุรงค์ก็ไม่ได้คิดจริงจังกับเธอเลย ทำให้ซาลาเสียใจมาก ถึงแม้ว่าความต้องการความรักระหว่างหนุ่มสาวในขั้นนี้ของซาลาจะไม่สมหวัง แต่ก็เป็นสังขรณ์ที่ทำให้ซาลาเรียนรู้ที่จะรักตัวเองมากขึ้น รวมถึงซาลาได้รับความรักจากแม่ และเพื่อนทุกระดับ เช่น ก้านแก้ว และเมทนี สิ่งเหล่านี้จึงเป็นพลังให้ซาลาต่อสู้กับความผิดหวัง นำไปสู่ความต้องการมีศักดิ์ศรีจากตนเองและผู้อื่น

ขั้นที่ 4 ความต้องการมีศักดิ์ศรีจากตนเองและผู้อื่น คือ ซาลาเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน แม้เพื่อนในสังคมระดับสูงอย่างเมทนีก็ยินดีที่จะคบหากับซาลาเพราะซาลาเป็นคนดีมีน้ำใจ มีความเป็นตัวของตัวเอง ภาคภูมิใจในฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว ซาลาไม่เคยคิดที่จะเสแสร้งหรือปิดบังก้ำกั๊ตของตัวเอง มีแต่จะพยายามทำมาหากินอย่างสุจริตเพื่อให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเท่านั้น เช่น ซาลายังได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อน ดังที่ก้านแก้วพูดกับอาวูรเรื่องซาลาเป็นเพื่อนกับเมทนีซึ่งมีฐานะร่ำรวยมาก ว่า “ไม่รู้ซาเค้าเข้าไปคบกับพวกนี้ได้ไง ทำทางยายมยงายนั่นดู สนิทสนิม...สภาพเค้าต่างกันยังกะอะไร...ซาเค้าจนนะคะ จนมากเลย ทุกวันนี้เค้ายังเป็นเด็กเลิรฟอยูเลย” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 122) ซาลามีศักดิ์ศรีในตัวเอง เธอใช้ความสามารถในการทำงานจนได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น เธอคิดว่าตำแหน่งใหม่ เธอจะได้มีโอกาสพบกับผู้คนมากมาย ทำให้เธอภูมิใจมากกว่าการทำงานต้อนรับอยู่ที่คือฟี่ซ้อป เธอยัง

แสดงให้เห็นคนอื่นทราบว่าเธอภูมิใจกับตำแหน่งใหม่ของเธอ นั่นหมายความว่าเธอภาคภูมิใจตัวเอง ดั่งข้อความสนทนาของซาลาและแม่ คือ “สนุกดี มันได้พบปะคนมากหน้าหลายตาแม่ ข้อสำคัญก็คือ มาอยู่ที่นี่แล้วรู้สึกว่ามีเกียรติขึ้นกว่าอยู่ที่ออฟฟิศด้านหน้า...” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 169) และความคิดของซาลาที่ว่า “หญิงสาวมีจุดยืน เชื่อมั่นในตนเองว่าจะไม่ขายตัว ย่อมไม่มีวันต้องขาย ซาลาเชื่อเช่นนี้มาตลอด” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 169) สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าซาลามีความรู้สึกนับถือและเคารพตนเอง และได้รับการนับถือจากผู้อื่นในลักษณะที่ไม่ใช้ฉาบฉวยจอมปลอม ความเข้าใจตนเอง และความมีศักดิ์ศรีทำให้ซาลาตระหนักรู้ในความสามารถของตน จนพัฒนาเป็นความต้องการขั้นสูงสุด คือ ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์

ขั้นที่ 5 ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ คือ ซาลามีความพอใจในสถานะและเข้าใจตนเอง นำไปสู่ความมีศักดิ์ศรีในตนเองและพยายามทำตัวเองให้มีคุณค่าตามสถานภาพที่เป็นอยู่ เธอจึงใช้ชีวิตอย่างมีจุดมุ่งหมาย เช่น ความคิดของซาลาที่ว่า “สำหรับซาลา หล่อนตีแตกกับความลำบากยากจนที่ตนได้รับทุกเมื่อ... รู้ว่ามันคืออะไร การทำงานพิเศษในห้องอาหารเป็นอาชีพอันสุจริต จะว่าห่างไกลจากผู้ชายและเล็มก็พูดได้ไม่เต็มปาก ...คือฟี่ซ็อบของโรงแรมที่หล่อนทำงานไม่มีบริการมุ่งไปในทางเพศ พนักงานเสิร์ฟทุกคนอยู่ในระเบียบในมารยาทพองาม” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 57) ซาลายอมรับตัวเองอย่างมีศักดิ์ศรี อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่พึงให้กับแม่และน้องได้ รวมถึงเพื่อน ๆ ในสังคมที่ต่างระดับกันก็ยอมรับซาลาอย่างไม่มีข้อแม้ จึงกล่าวได้ว่าซาลามีแรงจูงใจในการพัฒนาความต้องการของตนเองไปอยู่ในระดับขั้นสูงสุด คือ ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์

เนื่องจากซาลาเป็นตัวละครในอุดมคติที่มีความดีพร้อม เป็นคู่ตรงข้ามของก้านแก้ว ทั้ง ๆ ที่ตัวละครทั้ง 2 ตัวนี้สนิทสนมกันมาก ผู้เขียนกำหนดให้ซาลาเป็นคนที่ยอมรับตัวเองถึงแม้จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีศักดิ์ศรี พยายามดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดโดยการทำงานที่สุจริต ใช้ชีวิตไม่หุรหรา และเนื่องจากซาลาเป็นตัวละครในอุดมคติ ดังนั้นเมื่อนำมาวิเคราะห์กับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์จึงพบว่าซาลามีแรงจูงใจตามลำดับขั้นความต้องการครบทั้ง 5 ชั้น ถือเป็นอุดมคติในการดำเนินชีวิตของมนุษย์

3. กุญชร

กุญชรเป็นครู รับราชการอยู่ที่บ้านเกิด เขากับก้านแก้วมีภูมิลาเนาอยู่ที่เดียวกัน กุญชรรักก้านแก้วมาตั้งแต่สมัยเรียน และพยายามสร้างอนาคตเพราะหวังว่าก้านแก้วจะตกลงแต่งงานกับเขา แต่สุดท้ายเขาก็ผิดหวังเพราะก้านแก้วหวังเพียงเงินเพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของเธอเท่านั้น เมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของกุญชรตามลำดับขั้นแรงจูงใจ พบว่ากุญชร มีลำดับขั้นความต้องการ จำนวน 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางสรีรวิทยา คือ กุญชรเป็นเด็กต่างจังหวัด มีฐานะยากจน แต่เขาก็พยายามดิ้นรนเรียนหนังสือ ระหว่างที่เขาเรียนในมหาวิทยาลัยเขา “พักอาศัยในพระอารามกลางใจเมือง” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 105) จนจบการศึกษาแล้วก็กลับไปรับราชการเป็นครูที่บ้านเกิด และพักอาศัยอยู่ที่บ้านพักครู โดยที่ “เราทำสวนเอง เกณฑ์เด็กนักเรียนให้ทำสวนครัว เรามีสัก มีดอกไม้เต็มโรงเรียน” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 81) จะเห็นว่ากุญชรเรียนจบแล้วทำงาน ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย มีอาหาร มีที่พักอาศัย มีความเป็นอยู่ที่ดีตามอัตภาพ จึงกล่าวได้ว่าเขาได้รับการตอบสนองความต้องการในขั้นแรก สิ่งที่เขาคาดหวังต่อไปคือการมีเงินสักก้อนเพื่อความมั่นคงปลอดภัยในการใช้ชีวิต

ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย คือ กุญชรตั้งใจทำงานเพราะเขาอยากมีอนาคตที่ดี มีเงินไว้ใช้จ่ายในอนาคต และยามฉุกเฉินหรือยามจำเป็น ดังที่ “กุญชรมีเงินเก็บเป็นหมื่นแล้ว เพราะไม่ค่อยมีทางจ่าย ... “ต้องเก็บ ๆ ไว้มั่ง ก้าน” เขาเตือน ก็แบบที่หลอนว่าเขยนั้นเอง “อนาคตนี่ไม่แน่ ชินไม่มีเงินสำรองอยู่เลย เผื่อมีเหตุฉุกเฉินกะทันหัน ต้องวิ่งไปกู้หนี้ยืมสินเขาละก็ เห็นจะไม่ค่อยเหมาะหรอก” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 89) นอกจากนี้ กุญชรยังเล่นแชร์หลายมือเพราะหวังได้ดอกเบี้ยจากเงินดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า กุญชรมีความตั้งใจที่ต้องการความมั่นคงปลอดภัยในการใช้ชีวิต เมื่อเขามีเงินเก็บเขาจึงคิดที่จะสร้างครอบครัว ทำไปสู่ความต้องการในระดับที่สูงขึ้น

ขั้นที่ 3 ความต้องการเป็นเจ้าของ ความต้องการที่จะได้รับรักและรักผู้อื่น คือ กุญชรรักก้านแก้ว จนคิดเก็บเงินแต่งงาน วางแผนการใช้ชีวิตร่วมกัน กุญชรพยายามขอก้านแก้วแต่งงานหลายครั้ง ดังที่ครั้งหนึ่งกุญชรพูดกับก้านแก้วว่า “เราจะแต่งงานกัน” ก้านแก้วนิ่ง คราวนี้ไม่ปฏิเสธเหมือนคราวก่อน “เพราะเรารักกัน...รักมากเลย รักเหลือเกินเลย ได้ยินหรือเปล่า เรารอกันตั้งแต่วันนั้นจนวันนี้...เก็บเงินไว้ทุกบาททุกสตางค์เพื่อ...ก้าน...” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 90) แต่เมื่อกุญชรรู้ความจริงว่าก้านแก้วต้องการเงินจากเขาเท่านั้น อีกทั้งกุญชรยังได้พบความจริงอีกว่าก้านแก้วมีผู้ชายหรือสามีอยู่ในห้องพักด้วย ทำ

ให้กฤษฎาผิดหวัง แต่สุดท้ายกฤษฎาก็ทำได้ ดังความที่ปรากฏในจดหมายที่กฤษฎาเขียนเล่าความในใจให้ซาลาฟฟังว่า “ผมคิดถึงเขาน้อยลงแล้ว จากวันนั้นเป็นต้นมา ผมคิดว่าผมพยายามฝึกฝนตัวเองให้รู้จักกับคำว่า ‘ทำใจ’ มากขึ้น” (กฤษฎา อโศกลิน, 2554: 425) จะเห็นว่ากฤษฎามีแรงจูงใจในขั้นความต้องการเป็นเจ้าของ เขามีความรักและต้องการได้รับการรักตอบ แต่เมื่อขั้นนี้ถูกปฏิเสธกฤษฎาก็ต้องแสวงหาความรักต่อไป แม้ในนวนิยายจะไม่ได้บอกชัดเจนว่าสุดท้ายแล้วกฤษฎาได้พบกับความรักตามที่เขาคือต้องการหรือไม่ แต่สิ่งหนึ่งที่รับรู้คือกฤษฎาเรียนรู้ที่จะรักตัวเอง รักงานอาชีพของตนเองรวมถึงผู้คนยอมรับนับถือเขาไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมงาน นักเรียนหรือแม้แต่ชาวบ้าน จากความรักที่ได้รับการตอบสนองจึงนำไปสู่ระดับแรงจูงใจในขั้นที่สูงขึ้น คือ ความต้องการมีศักดิ์ศรีจากตนเองและผู้อื่น

ขั้นที่ 4 ความต้องการมีศักดิ์ศรีจากตนเองและผู้อื่น คือ กฤษฎามีศักดิ์ศรีและมีเกียรติยศ เขาภูมิใจในอาชีพครูเพราะเป็นอาชีพที่มีเกียรติ ถึงแม้ว่าจะเป็นครูที่อยู่ต่างจังหวัด ไม่ได้สะดวกสบายแบบชีวิตในเมืองก็ตาม เช่น “ถ้าเราคิดว่าเราจะเป็นครู เราก็ต้องเป็นครูที่ดี เป็นผู้ให้อะไรกับเด็กมากที่สุดเท่าที่จะให้ได้” (กฤษฎา อโศกลิน, 2554: 104) ความภาคภูมิใจจึงทำให้เขาปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเต็มกำลัง “ก้านรู้มั๊ย ครูใหญ่เผอิญถูกคอกันแกเป็นคนเอาการเอางาน มีโครงการใหม่ๆเต็มเอี้ยตอยู่ในสมองเลย เรากำลังจะทำโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนตัวอย่างประจำอำเภอ” (กฤษฎา อโศกลิน, 2554: 81) นอกจากกฤษฎาจะมีศักดิ์ศรีในตัวเองแล้วเขายังได้รับการยอมรับจากผู้อื่น เช่น ซาลาคิดว่า “กฤษฎาเหมาะแล้วกับชนบท...เป็นครูสอนเด็ก ๆ ให้อ่านหนังสือ คนอย่างเขาสวมควรกับหน้าที่ปลุกฝังสอดใส่ความหมดจดลงไปในชีวิตเล็ก ๆ ซึ่งเพิ่งเริ่มต้น...เพื่อ...เขาวงชนที่นั่นจะรู้ว่าความซื่อสัตย์สุจริตยังควรค่าแก่การดำรงอยู่ในโลกมนุษย์สิบไป” (กฤษฎา อโศกลิน, 2554: 296) จะเห็นว่ากฤษฎาได้รับการตอบสนองของความ ต้องการในขั้นนี้ จึงนำไปสู่ความตระหนักรู้ในความสามารถของตน และปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มกำลังความสามารถ หรือความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์

ขั้นที่ 5 ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ คือ กฤษฎามีความพอใจในสิ่งที่ตนมี ยอมรับสถานภาพครูได้ โดยไม่หวั่นไหวกับคำพูดดูถูกจากผู้อื่นว่าเป็นครูบ้านนอก เงินเดือนน้อย แสดงให้เห็นว่ากฤษฎาเป็นคนที่มีความเข้าใจตนเอง เขาภาคภูมิใจกับบ้านนอก อันเป็นที่ทำงานของเขา ดังที่เขาเล่าให้ซาลาฟฟังถึงลักษณะภูมิประเทศของหมู่บ้าน “ลำธารมาจากภูเขา เลี้ยวบริมห่มบ้านเลยชะเขา เพราะนั่นหมู่บ้านนี้ถึงได้อุดมสมบูรณ์หนอยนึ่งใจ มีปลาไม้ไก่มีหมูพร้อม ทำนาก็ได้ผลดี” (กฤษฎา อโศกลิน, 2554: 379) เขาพอใจในอาชีพครู ถึงแม้ว่าจะเงินเดือนน้อยก็ตามที่ “ถ้าจะว่าอาชีพครูไม่พอกิน ก็เลยไม่มีกำลังสอน เลยสอนสักแต่พอ

พัน ๆ คนอื่นเขาก็ลุกขึ้นเถียงเหมือนกันว่าเขาก็ไม่พอ เป็นอันว่าทุกคนต่างก็ทำงานพอพัน ๆ” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 105) จากแนวคิดของกฤษณาทำให้เห็นว่ากฤษณาที่มีภาคภูมิใจและพึงพอใจต่ออาชีพของตน เขาทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถแม้ว่าก้านแก้วหญิงสาวที่เขารักมากจะพยายามเรียกร้องให้เขาไปทำงานที่กรุงเทพฯ และดูถูกเงินเดือนของเขาก็ตาม กฤษณาทำงานเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นและของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ เขาเป็นผู้มีอุดมการณ์ในการสอน และความตั้งใจที่จะสั่งสอนให้เยาวชนเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าต่อส่วนรวม

เนื่องจากกฤษณาเป็นตัวละครที่ต้องดิ้นรนเพื่อการมีชีวิตรอด เขามุ่งมั่นอุตสาหะที่จะสร้างอนาคตด้วยตัวเอง มีศักดิ์ศรี เขารักและศรัทธาในวิชาชีพครูถึงแม้จะเหนื่อย ลำบาก และเงินเดือนน้อย ถึงแม้ว่าเขาจะผิดหวังในความรัก แต่เขาก็นำความผิดหวังมาเป็นแรงผลักดันให้เขาดำเนินชีวิตต่อไป ผู้เขียนใช้ตัวละคร “กฤษณา” เป็นคู่เทียบให้เห็นความพยายามและมั่นคงในความรัก อีกนัยหนึ่งคือแสดงความเด่นชัดที่จะสร้างตัวละคร “ก้านแก้ว” ให้เป็นผู้ทรูหრა พึ่งเพื่อ ไม่รู้จักพอ

4. โชน

โชน นาคา เป็นหนุ่มหล่อ ลูกชายของนักธุรกิจ มีฐานะร่ำรวย เจ้าชู้ เอาแต่ใจตัวเอง เพราะพ่อแม่ของโชนเลี้ยงดูแบบตามใจและปรนเปรอเงินให้ตามต้องการ โชนจึงไม่รู้คุณค่าของเงิน โชนย้ายมาอยู่กับก้านแก้วทำให้แม่ของเขาไม่พอใจมากกระทั่งไม่ยอมให้เงินจำนวนมากเช่นเคย แต่ความดีอื้อฉาวเพราะถูกตามใจมากเกินไป โชนจึงไม่คิดจะกลับไปง้อแม่ โดยเขาเลือกขอเงินก้านแก้วแทน และด้วยนิสัยพึ่งพิง ก้านแก้วมีเงินให้เขาไม่พอกับความต้องการ เขาจึงเลิกกับเธอและกลับไปอยู่ที่บ้านตามเดิม เมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของโชนตามลำดับขั้นแรงจูงใจ พบจำนวน 3 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางสรีรวิทยา คือ โชนเกิดในครอบครัวที่ร่ำรวย เขามีเงินมีอาหารดี ๆ มีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยหรูหรา ดังที่ “โชนนี่เด้านามสกุลนาคาโงะ ลูกคนสุดท้าย” นาคานั้นเป็นที่รู้จักทั่วไป นับเป็นตระกูลเรื่องนามอีกตระกูลหนึ่ง “เค้าอยู่เมืองนอก ตั้งแต่เล็ก มาดมั่นเลยเพื่อน ๆ หน่อย” เมทนีพูดต่อ “คุณย่าของพ่อคนนี้เป็นราชาที่ดินนะ ก้าน...ที่จ้เป็นหมื่น ๆ ไร่เลย” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 139) จากข้อความนี้แสดงให้เห็นภูมิหลังว่าโชนไม่มีการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อตอบสนองแรงจูงใจในด้านสรีรวิทยาเลย เพราะเขามีทุกอย่างพร้อมอยู่แล้ว

ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ด้วยฐานที่ร่ำรวยโซนจึงมีความปลอดภัย ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ดังตอนที่โซนกล่าวถึงที่อยู่อาศัยของเธอ “พ่อผมทำเพนท์เฮาส์ให้อยู่...บนชั้นยอดอาคารของเรานั้นแหละ คุณเคยได้ยินชื่ออาคารนาคาโคม นั้นละ ผมอยู่บนนั้น เป็นเจ้าถิ่นอยู่บนนั้น”... “เพนท์เฮาส์ของโซนอยู่ชั้นบนบนที่หกของอาคารใหญ่ริมถนนสายสำคัญกลางใจกรุงเทพฯ ตกแต่งอย่างบ้านในแมกกาซีนฝรั่ง” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 200-201)

ขั้นที่ 3 ความต้องการเป็นเจ้าของ ความต้องการที่จะได้รับรักและรักผู้อื่น โซนไม่ได้รับการสนองในขั้นนี้เนื่องจากภูมิหลังที่เขาร่ำรวยมาก พ่อแม่ส่งไปเรียนต่อที่เมืองนอก และสุดท้ายก็ไม่สำเร็จการศึกษา ดังที่ “โซนเคยใช้ชีวิตต่างประเทศมานาน แม้ไม่สำเร็จการศึกษา เพราะมันซับซ้อนซัฟฟิซิเอนต์ ผิดวันประกันพรุ่งไปแล้วปีแล้วจนตัวเองเบื่อระอา จึงต้องผันตัวเองกลับบ้านเพื่อมาเป็น ‘เพลย์บอย’ ประจำกรุงเทพฯ ต่อไป” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 201) โซนไม่เคยคิดจะรักใคร่จริงจัง เพราะเขาคิดว่าตัวเองเป็นคนร่ำรวย มีชาติตระกูล อีกทั้งพ่อแม่ก็ตามใจจึงไม่มีความเป็นผู้ใหญ่ เขาคงกับผู้หญิงหลายคนตามประสาเพลย์บอย ดังที่กลุ่มเพื่อนพนันกันว่า ไอติมคู่ดวงคนล่าสุดของโซนจะคบกันได้นานแค่ไหน “ซักสองปี” โจ๊กตอบยิ้ม ๆ “ปีนี่ง” “หกเดือน” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 131) แสดงให้เห็นว่าโซนเป็นคนเจ้าชู้ เขาไม่คิดจะจริงจังกับใคร “โซนรื่นรมย์ใจเหมือนกัน เพราะเขาเองก็คงกับติ่มมาจนเข้าไคล ได้เปลี่ยนรสนิยมมาเป็นผู้หญิงอีกมาดหนึ่ง จึงได้แต่คิดว่าไม่เลว” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 209) เมื่อโซนมาอยู่กับก้านแก้ว พ่อกับแม่ของโซนก็ไม่ให้เงิน โซนจึงขอเงินจากก้านแก้ว และเมื่อก้านแก้วไม่มีเงินโซนก็กลับบ้านไปหาพ่อแม่ ซึ่งพ่อแม่ก็ตามใจเขาอย่างไม่เหตุผลเช่นเคย เช่น ตอนที่พ่อแม่ให้โซนกลับบ้านแล้วหากว่าเขาทำตัวดี ๆ พ่อจะซื้อรถให้อีกหนึ่งคัน แต่โซนก็ต่อรองว่า “ผมขออยู่แฟลตอีกนิดแต่พ่อต้องเอารถคืนมา ไม่งั้นผมก็จะไปเลย ไม่กลับมาเลย...” “วิเศษละนะ ไอ้มหาเจ้าเริญ!” ฝ่ายผู้บังเกิดเกล้าคำรามอย่าง...ทำอะไรไม่ได้...เพราะรู้ว่าแพ้ทุกทาง (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 318) จะเห็นว่าสาเหตุที่โซนมีแรงจูงใจเพียงระดับขั้นที่ 3 เนื่องจากเขาได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้องนัก พ่อแม่คอยปกป้องคุ้มครองจนกระทั่งโซนไม่เป็นผู้ใหญ่และไม่สามารถทำอะไรสำเร็จได้

โซนเป็นตัวละครที่มีฐานะร่ำรวย หนักไม่เอาเบาไม่สู้ แม้แต่การเรียนโซนก็ไม่สามารถรับผิดชอบได้ โซนจึงเป็นคู่ตรงข้ามของกฤษณา เพื่อแสดงให้เห็นโอกาสและความพยายามของคนที่สามารถทำให้ตนเองประสบความสำเร็จได้แม้จะไม่ร่ำรวย นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกแบบตามใจจนเกินขอบเขตจะทำให้ลูกไม่สามารถโตเป็นผู้ใหญ่ทางความคิดได้

5. อาวุธ

อาวุธ ชายหนุ่มโสด มีตำแหน่งเป็นรองผู้จัดการฝ่ายในบริษัทที่ก้านแก้วทำงาน อาวุธหลงรักก้านแก้วและขอก้านแก้วแต่งงานหลายครั้ง แต่ก็ถูกปฏิเสธ เนื่องจากอาวุธมีภาระครอบครัวที่ต้องเลี้ยงดูแม่ พี่สะใภ้ น้องสาว และหลาน อาวุธพยายามปรนเปรอสิ่งของและเงินทองให้ก้านแก้วจนสุดความสามารถของเขา แต่ยังไม่ได้เคยเสียใจความต้องการของเธอ สุดท้ายก้านแก้วจึงขอเลิกกับอาวุธ เมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของอาวุธตามลำดับขั้นแรงจูงใจ พบจำนวน 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางสรีรวิทยา คือ อาวุธพยายามทำงานหนักเพื่อหาเงินมาเลี้ยงดูคนในครอบครัว ที่มีจำนวนหลายคน และทุกคนก็มีอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น “เขาเคยพาหล่อนไปแวะบ้าน เป็นการเปิดเผยถึงฐานะแท้จริง ก้านแก้วก็ได้พบว่าบ้านเขาเป็นเรือนชนาธรรมดาสามัญ ปูลูกอยู่บนพื้นที่เล็ก ๆ เบียดครออยู่ในซอยแคบที่เต็มไปด้วยผู้คน ในบ้านซึ่งมีแม่ที่เป็นมายและพี่สะใภ้กับหลานเล็ก ๆ ที่พี่ชายทิ้งไปมีภรรยาใหม่ กับน้องสาวอีกหนึ่งคน อาวุธบอกหล่อนชื่อ ๆ ว่า “ที่ผมไม่ค่อยอยากแต่งงานก็เพราะยังมีภาระพวกนี้แหละ น้องสาวคนเดียวมันไม่หนักหนาอะไรแต่พี่สะใภ้กับหลานตาตา ๆ นี้ซะจะไม่มีอ้อมชูดูแลก็กระไรอยู่” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 64) จากเงินเดือนของอาวุธ “เงินเดือนอยู่ในเกณฑ์ดี” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 64) ทำให้เขาสามารถเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวได้ เมื่อความต้องการในขั้นที่ 1 ได้รับการตอบสนอง อาวุธจึงแสวงหาความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย คือ เมื่อความต้องการขั้นที่ 1 ได้รับการตอบสนอง อาวุธจึงต้องการความมั่นคงปลอดภัยและสิ่งหนึ่งที่จะช่วยตอบสนองความต้องการของเขาคือการทำงาน อาวุธใช้ความสามารถของตนเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานให้มั่นคงได้ เขาต้องการเงินเพื่อเป็นหลักประกันในการดูแลความปลอดภัยของตนเองและครอบครัวที่เขาต้องรับผิดชอบ เช่น “แต่สำหรับอาวุธ เขาเป็นคนอีกแบบหนึ่ง คือไม่มัวเสียเวลามานั่งเปรียบเทียบตนเองกับใครอื่น เขามีเพียงหลักง่าย ๆ ได้แก่ การใช้ความรู้ความสามารถของเขาไต่ขั้นไปเป็นลำดับ” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 142) และ “ผมก็ใช้ว่าจะอยากเลี้ยงดูใครนอกจากแม่คนเดียว แม่ก็ไม่ได้ใช้ได้กินอะไรสักที่บาทก็สตาจด์ แต่บางเรื่องบางราวเราก็ปลิกตัวปลดภาระออกไปไม่ได้” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 143) จะเห็นว่าอาวุธจะต้องหาเงินเพื่อสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้กับตัวเขา เพราะเขามีภาระต้องเลี้ยงดูแม่ พี่สะใภ้ น้องสาว

และหลาน ๆ อาวุธจึงพยายามตั้งใจทำงานเพื่อให้ได้เงินเดือนมาก ๆ มาจุนเจือครอบครัว และด้วยเงินเดือนในตำแหน่งรองผู้จัดการ ทำให้เขามีเงินมากพอที่จะตอบสนองความต้องการในขั้นนี้ได้

ขั้นที่ 3 ความต้องการเป็นเจ้าของ ความต้องการที่จะได้รับรักและรักผู้อื่น คือ อาวุธ ยอมที่จะทำทุกอย่างให้กับก้านแก้ว เช่น ซื้อของ เปิดบัญชีเก็บเงินออม และใช้เงินเพื่อปรนเปรอความสุขให้กับก้านแก้ว เพราะเขาหวังว่าก้านแก้วจะรักเขา และแต่งงานกับเขา ดังตัวอย่าง “ผมจะเปิดบัญชีออมทรัพย์ให้ แล้วก็เก็บเดือนละสี่พันดีไหม” “ดีค่ะ” ปากพูดแต่ใจก็คิด “ซื้อใครกันล่ะ” ก็พอดีเขาบอกว่า “เปิดในนามคุณแล้วกัน เป็นชื่อคุณ คุณจะสบายใจไฉะ” หญิงสาวกอดแขนเขาไว้ทันควัน ยกมือเข้ขึ้นมาจับที่หนึ่ง “มีแค่ไหนก็ฝากแค่นั้นแล้วกันคะ คุณดูจ้กว่าจะแต่งงานก็คงเก็บได้หลายหมื่น” อาวุธชูซ่าไปทั้งเนื้อทั้งตัว (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 114) และ “ฉันจะไปซื้อทองสักเส้นหรืออาจจะเป็นกำไลสักวงก็ได้” หลอนเหยียดข้อมือว่างเปล่าให้ดู “เอาสิคะ” เขาตื่นจากการคำนึงถึงธนบัตรในกระเป๋าหลังจากรู้ว่าพอ...พอจะจ่ายค่าทองให้หลอนได้ (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 64) จะเห็นว่าอาวุธมีความต้องการความรักความเป็นเจ้าของ แม้ในขั้นนี้ความต้องการของอาวุธจะไม่สมปรารถนาในเรื่องของความรัก เพราะก้านแก้วต้องการเงิน ดังข้อความว่า “ผมคนเดียว...เฮ้อ...ผมที่หลงรักคุณแล้วคุณก็ไม่รักผมทำรัก ทำหลอก แล้วก็ทิ้งไป คุณเห็นแก่เงินเป็นบ้าเลยแหละก้าน” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 364) แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้อาวุธไม่ประสบความสำเร็จในความรักระหว่างชายหญิง แต่เขาก็ได้รับความรักจากครอบครัว เขาจึงมุ่งมั่นทำงานด้วยความหวังว่าเขาอยากเป็นผู้จัดการ จึงนำไปสู่ความต้องการมีศักดิ์ศรีจากตนเองและผู้อื่น

ขั้นที่ 4 ความต้องการมีศักดิ์ศรีจากตนเองและผู้อื่น คือ เมื่ออาวุธมีความรักและเขาก็คิดว่าก้านแก้วรักเขาเช่นกัน ทำให้อาวุธมีแรงจูงใจและมุ่งมั่นในการทำงาน เพื่อหวังแสวงหาเกียรติยศ และต้องการการนับถือจากผู้อื่น “วันหนึ่งคุณอาจจะภูมิใจที่ได้เป็นเมียผู้จัดการ” เขาบอกด้วยความหมายที่มุ่งมั่น “ผมเองก็เป็นคนทะเลาะทะเลาะเหมือนกันแหละ แต่ทะเลาะทะเลาะในเรื่องที่เราสามารถและเห็นอยู่ว่าน่าจะเป็นไปได้ สามิคุณนี้มีเงินเดือนสักห้าหมื่นจะพอไหม” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 142) จากข้อความจะเห็นว่าอาวุธต้องการเป็นผู้จัดการเพื่อให้ก้านแก้วนับถือในตัวเขา แต่แรงจูงนี้ไม่ได้รับการพัฒนาในขั้นสูงขึ้นเนื่องจากตอนในท้ายก้านแก้วปฏิเสธที่จะแต่งงานหรือแม้แต่จะคบหากับเขาจน ทำให้เขาคิดว่า “บางที ความเกลียดหรือความชัง ก็เป็นวิทย์วิทยุอย่างหนึ่งที่สอนให้เราแกร่งขึ้นเหมือนกัน” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 365)

เนื่องจากตัวละครอาวูเป็นตัวละครที่มีความรับผิดชอบ มีตำแหน่งการงานที่ดี และมีความรู้ความสามารถ มุ่งมั่น ทะเยอทะยาน เพื่อยกระดับชีวิตครอบครัวของเขาให้ดีขึ้น อาวูเลือกตอบสนองความต้องการของเขาอย่างถูกต้อง คือ ใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานเพื่อหาเงิน ระดับขั้นแรงจูงใจของอาวูที่ปรากฏในนวนิยายมีเพียง 4 ชั้น เนื่องจากในชั้นที่ 4 ไม่รับการตอบสนอง อีกทั้งการกล่าวถึงอาวูในนวนิยายจบลงแค่เพียง เขาถูกปฏิเสธจากก้านแก้ว และปรารถนาใจว่าความเกลียดที่เขามีต่อก้านแก้วจะสร้างความแกร่งในการใช้ชีวิตให้แก่เขาได้เท่านั้น

6. เขียว

เขียว ตั้ทสัน เอเยนต์จัดหาผู้หญิงให้กับผู้ชายที่ต้องการซื้อบริการ เขาทำหน้าที่เป็นผู้จัดการคิวให้กับก้านแก้ว เขียวเก็บเงินที่เรียกว่าค่าเปอร์เซ็นต์จากการขายตัวของก้านแก้ว และใช้กำลังหากว่าไม่ได้เงินตามต้องการ นอกจากนี้เขายังเป็นสามีอีกคนหนึ่งของก้านแก้วที่ต่างคนต่างแสวงหาประโยชน์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ เขียวต้องการตัวและเงินจากการขายตัวของก้านแก้ว ส่วนก้านแก้วในตอนแรกก็ต้องการให้เขียวหาลูกค้าให้กับตน แต่ตอนสุดท้ายก้านแก้วทนกับพฤติกรรมของเขียวไม่ไหวจึงหนีไปต่างประเทศ

ชั้นที่ 1 ความต้องการทางสรีรวิทยา คือ เขียวต้องการเงิน แต่ไม่ปรากฏว่าเขียวต้องการเงินไปทำสิ่งใด ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์แรงจูงใจในการตอบสนองความต้องการของเขียวจึงปรากฏเพียงด้านเดียว คือ บังคับพื้นฐาน เช่น เขียวย้ายมาอยู่กับก้านแก้วเพราะต้องการหาที่เกาะ ที่มีทั้งอยู่อาศัย อาหาร และเงิน “เรามาพูดกันให้รู้เรื่องดีกว่า เงินส่วนแบ่งรวมที่ไปด้วย ต้องหารสองทุกครั้งเข้าใจไหม” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 432) และคำพูดของก้านแก้วที่ว่า “แพลต มิ่งก็อยู่ฟรี กินแต่ผลไม้ก็ฟรี” “ไถ่ห้องก็พี่มันจีน...มันก็ต้องฟรีลิ้งะ...น้องนะมีเกียรติราน้องนา...ได้เลี้ยงข้าวบ่อนน้ำคนหล่อ ๆ อย่างพี่เขียว” (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 433) และเมื่อเขียวไม่พอใจ เช่น ไม่ได้เงินตามที่ต้องการ เขียวจะใช้กำลังข่มขู่ ตบตีเสมอ เช่นในตอนที่ยก้านแก้วซ่อนเงินค่าทิปจากแขก และเขียวจับได้ “เขาตบหน้าหล่อนฉลาดใหญ่จนก้านแก้วกระเด็นไปติดตู้เสื้อผ้า หญิงสาวกรี๊ดร้องหวังขอความช่วยเหลือ แต่ฝ่ามือแข็งแรงตรงเข้าประกบปิดริมฝีปากทำให้พ้นกับปากกัดกันจนหือเลือด (กฤษณา อโศกสิน, 2554: 418)

เนื่องจากเขียวเป็นตัวละครสำคัญที่คอยย้ำให้ผู้อ่านเห็นความตกต่ำและน่าเวทนาของก้านแก้ว ซึ่งชี้ให้เห็นการเลือกอาชีพผิดของก้านแก้วได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ระดับขั้นความต้องการของเขียวจึงมีปรากฏเพียง 1 ชั้นเท่านั้น

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครโดยใช้ทฤษฎีลำดับขั้นแรงจูงใจ ของอับราฮัม มาสโลว์ ปรากฏผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงพฤติกรรมของตัวละครตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ ของอับราฮัม มาสโลว์

ชื่อตัวละคร	ทฤษฎีลำดับขั้นแรงจูงใจ ของอับราฮัม มาสโลว์				
	ขั้นที่ 1	ขั้นที่ 2	ขั้นที่ 3	ขั้นที่ 4	ขั้นที่ 5
ก้านแก้ว	✓	✓	✓	✓	
ซาลา	✓	✓	✓	✓	✓
กฤษกร	✓	✓	✓	✓	✓
โชน	✓	✓	✓		
อาวุธ	✓	✓	✓	✓	
เชียว	✓				

จะเห็นได้ว่าตัวละครแต่ละตัวมีพฤติกรรมตามลำดับขั้นความต้องการแตกต่างกันไปตามภูมิหลังและสถานะ แต่ลำดับขั้นความต้องการที่ทุกตัวละครมีเหมือนกัน คือ ขั้นที่ 1 ความต้องการทางสรีรวิทยา เพราะทุกคนต้องการปัจจัยพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตให้หยุดรอด ขั้นที่ 2 คือ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย เพราะทุกคนต้องการที่ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แต่ตัวละครเชียวเป็นเพียงตัวละครที่นำมาเสริมพฤติกรรมในด้านลบของก้านแก้วให้ชัดเจนขึ้น ดังนั้นผู้เขียนจึงไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับตัวละครตัวนี้มากนัก จะเสนอเพียงความต้องการเงินอย่างไม่มีมนุษยธรรมเท่านั้น ส่วนขั้นที่ 3-5 เป็นลำดับขั้นความต้องการตามแรงผลักดันของแต่ละคน ดังนั้นบางคนอาจจะมีหรือไม่มีก็ได้แตกต่างกันไปตามพื้นฐานของครอบครัวและสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่าความต้องการของตัวละครแสดงออกอย่างเป็นลำดับขั้น ไม่สามารถข้ามขั้นได้ และเมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองก็จะเลื่อนไปสู่ขั้นสูงขึ้น แต่เมื่อเชียวกับความผิดหวังระดับขั้นความต้องการก็ลดลงมา

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ลำดับขั้นความต้องการในการแสดงพฤติกรรมของตัวละคร พบว่าตัวละครแสดงพฤติกรรมตามทฤษฎีทางจิตวิทยา ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมของตัวละครถูกจำลองมาจากพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งศาสตร์ทางจิตวิทยาใช้อธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ จึงมักมีการอธิบายพฤติกรรมตัวละครตามทฤษฎีจิตวิทยา ดังที่อุไรวรรณ สิงห์ทอง (2561) ได้วิเคราะห์พฤติกรรมด้านมืดของตัวละครที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง บ่วงหงส์ ของกิ่งฉัตร โดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบพฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอก ตัวละครรอง และตัวละครประกอบในนวนิยาย เรื่อง บ่วงหงส์ ของกิ่งฉัตร ดังนี้พฤติกรรมด้านมืด จำนวน 12 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปล่อยให้กิเลสครอบงำ 2) ด้านความอ่อนแอ อ่อนไหว โศกเศร้า 3) ด้านความวิตกกังวล 4) ด้านการพูดจาหยาบคาย ประชดประชัน 5) ด้านการเย่อหยิ่ง ทิฐิสูง ทะนงตัว 6) ด้านการก้าวร้าวรุนแรงดุร้าย โกรธแค้น 7) ด้านความเห็นแก่ตัว 8) ด้านการเก็บกด ปกปิดความรู้สึก 9) ด้านการแสดง ความเกลียดชัง 10) ด้านการใส่ร้ายป้ายสี 11) ด้านการเสแสร้งแก้งัดทำ และ 12) ด้านการหลีกเลี่ยงปัญหา โดยพฤติกรรมเหล่านี้มีสาเหตุมาจากแรงขับภายในและสิ่งเร้าภายนอกประกอบกัน รวมทั้งเกิดจากจิตใต้สำนึกที่ทำให้ตัวละครแสดงพฤติกรรมด้านมืดออกมา และพรจันทร์ เสียงสอน (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การนำเสนอผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การนำเสนอผู้หญิงและความรุนแรงใน ภาพยนตร์ไทย โดยใช้กรอบแนวคิด คือ ทฤษฎีสตรีนิยม ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ แนวคิดเรื่องความรุนแรง แนวคิดการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ และแนวคิดเกี่ยวกับการประกอบสร้างความจริงทางสังคม วิเคราะห์ตัวบทภาพยนตร์ไทย จำนวน 10 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทยส่วนใหญ่ยังถูกประกอบสร้างอยู่ภายในพื้นที่ความคิด และมุมมองของชายเป็นใหญ่ผ่านบทบาทและการแสดงของตัวละครทั้งผู้ชายและผู้หญิงให้มีความเหมือนและมีความแตกต่างกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ทั้งนี้พบว่าภาพยนตร์ไทยเริ่มนำเสนอภาพตัวละครผู้หญิง ที่ค่านิยมเรื่องศีลธรรม และความถูกต้องเหมาะสมน้อยกว่าความต้องการความปรารถนาในจิตใจ มีความพยายามในการนำเสนอด้านมืดของตัวละครให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น การนำเสนอได้สะท้อนถึงแรงจูงใจจากจิตไร้สำนึก (Unconscious Mind) และแรงขับตามสัญชาตญาณแห่งความตาย (Thanatos or Death Instinct) ตามที่ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud, อ้างถึงใน ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2551: 115–122) กล่าวว่า “มนุษย์ไม่ว่าชายหรือหญิงสามารถทำได้ทุกอย่าง เพื่อสนองต่อความต้องการของตัวเอง และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าที่จะคำนึงถึง

ความสุขของผู้อื่น” ตัวละครผู้หญิงในภาพยนตร์ไทยจึงมีหลาย ตัวละครที่ยอมทำทุกวิถีเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตัวเองต้องการและคนที่ตัวเองปรารถนาโดยไม่สนใจความถูกต้อง ทั้งนี้ตัวละครผู้หญิงในปัจจุบันยังถูกนำเสนอภาพให้เป็นผู้หญิงที่ดูสวย มีรูปร่างดี มีเสน่ห์ น่ารักหลงใหลต่อเพศตรงข้าม และน่าทะนุถนอม แต่ในขณะเดียวกันก็เต็มไปด้วยความมั่นใจและแฝงไปด้วยอันตราย

ทั้งนี้เมื่อนำทฤษฎีลำดับขั้นแรงจูงใจ ของ มาสโลว์ มาวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครในนวนิยาย เรื่อง หลงไฟ พบว่า ตัวละครแสดงพฤติกรรมเป็นไปตามลำดับขั้นของทฤษฎีดังกล่าว กล่าวคือ ตัวละครมีความต้องการปัจจัยต่าง ๆ เพื่อดำรงชีวิตให้อยู่รอด เมื่อพวกเขาได้รับความต้องการขั้นนี้เพียงพอ จึงมีความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คือ มีที่อยู่อาศัย มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน เมื่อขั้นนี้ได้รับการตอบสนองจึงต้องการความรัก ความเป็นเจ้าของ จากนั้นจึงมีความต้องการขั้นสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ แต่หากว่าขั้นใดไม่ได้รับการตอบสนอง ตัวละครก็จะพยายามหาหนทางเพื่อที่จะได้รับการตอบสนองนั้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของจิวราภา เต็งไธรัตน์ และคณะ (2556: 253-254) ที่กล่าวว่า อับราฮัม มาสโลว์ เชื่อว่ามนุษย์มีความต้องการ 5 ขั้น โดยเรียงลำดับความต้องการจากต่ำไปสูงสุด เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการจนเป็นที่พอใจแล้ว ก็จะต้องการขั้นสูงต่อไป และปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551: 117-118) กล่าวถึง มนุษย์ถูกกระตุ้นจากความปรารถนาที่จะสนองความต้องการเฉพาะอย่าง บุคคลย่อมมีความต้องการไม่สิ้นสุด ความต้องการใดตอบสนองแล้ว ความต้องการอื่นก็เกิดขึ้น ความต้องการของบุคคลจะเรียงเป็นลำดับขั้นตอน เมื่อความต้องการระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลก็จะให้ความสนใจกับความต้องการระดับสูงต่อไป และจากผลการวิจัยที่พบว่า แรงจูงใจในการตอบสนองตามลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์เป็นธรรมชาติที่มนุษย์ทุกคนแสวงหา โดยเฉพาะปัจจัยเพื่อความอยู่รอดและความปลอดภัย แต่ในขั้นที่สูงขึ้นมา คือ ความรัก การยอมรับ รวมถึงความเข้าใจตนเองและผู้อื่นนั้น มนุษย์แต่ละคนมีพฤติกรรมการตอบสนองที่แตกต่าง บางคนรู้จักประมาณตัวเอง เช่น ซาลา แต่บางคนเลือกตอบสนองโดยขาดศีลธรรม ขาดการไตร่ตรอง เช่น ก้านแก้ว จึงทำให้เกิดความหายนะในลักษณะใดลักษณะหนึ่งกับตนเอง ดังนั้นจากผลการวิจัยนอกจากจะแสดงให้เห็นสัญชาตญาณในการเอาตัวรอดและการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ผ่านพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละครแล้ว ยังทำให้เกิดความเข้าใจในการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการนำแนวคิดและค่านิยมของตัวละครมาเปรียบเทียบกับแนวคิดและค่านิยมของวัยรุ่นในปัจจุบัน เพื่อให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต อันจะสร้างคุณค่าของนวนิยายที่มีต่อสังคมต่อไป

2. ควรใช้ทฤษฎีลำดับขั้นแรงจูงใจ ของอับราฮัม มาสโลว์ ในการวิเคราะห์นวนิยายที่ประพันธ์ขึ้นในช่วงเวลาที่ต่างกัน เช่น นวนิยายที่แต่งขึ้นใน พ.ศ.2540–2550 และนวนิยายที่แต่งขึ้นใน พ.ศ.2551–2560 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความต้องการของมนุษย์ในช่วงเวลาต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

กฤษณา อโศกสิน. (2554). *หลงไฟ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : เพื่อนดี.

จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ. (2556). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2551). *จิตวิทยาอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

พรจันทร์ เสียงสอน. (2557). การนำเสนอผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย.

วารสารนิดาภาษาและการสื่อสาร, ปีที่ 19 ฉบับที่ 23, หน้า 12–37.

ยุวดี เนื่องโนราช. (2558). *จิตวิทยาพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์.

ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2561). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ:

หมอชาวบ้าน.

สมปราชญ์ วุฒิจันทร์. (2549). *วิเคราะห์นวนิยายของนักเขียนสตรีไทยที่มีตัวละครเอกเป็นโสเภณี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อุไรวรรณ สิงห์ทอง และคณะ. (2561). *การวิเคราะห์พฤติกรรมด้านมืดของตัวละครที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง บ่วงหงส์ ของกิ่งฉัตร*. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (PROCEEDING) ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, หน้า 1028–1037.